

ERANSKINAK

**HAUR HEZKUNTZA,
LEHEN HEZKUNTZA
eta HEZKUNTZA EZ
FORMALA**

2014 HAMA

**Nafarroako
Gobernua**

1. ERANSKINA

PROPOSAMEN DIDAKTIKOAREN AHALMENAK,
HELBURU DIDAKTIKOAK, EDUKIAK ETA
EBALUAZIO-IRIZPIDEAK

HAUR HEZKUNTZA

Ahalmenak	Helburu didaktikoak	Ebaluazio-irizpideak
<p>Pentsatzen eta komunikatzen ikastea: landutako gaiarekin (eskola, adiskidetasuna, desberdina izatea) lotutako kontzeptuak nola ulertzen eta balioesten dituen adieraztea zenbait hizkuntzaren bidez (hitzak, marrazkia...).</p> <p>Beste pertsona batzuekin harremanak izaten ikastea: inguruan gugandik desberdinak diren pertsonak daudela ohartzea eta haiekin bizitzen laguntzen duten printzipioez jabetzea</p> <p>Oreka pertsonalari eusten ikastea: inguruan dituen pertsonenganako eta bere buruarenganako sentimendu positiboak garatzea eta sendotzea, eta zer aukera eta muga dituen ikustea.</p>	<p>* Munduko neska-mutil guztiek eskolara joateko eskubidea dutela ulertzea.</p> <p>* Ohartzea neska-mutil askok zailtasunak dituztela eskolara joateko, edo ezin direla joan, zenbait arrazoiengatik, besteak beste urritasun fisiko, psikiko edo zentzumen-urritasunen bat dutelako.</p> <p>* Desberdintasunak gorabehera, beste pertsonen balioa aintzatestea.</p> <p>* Haurrak izanik, zer egin dezaketen ohartzea neska-mutil guztiek eskolara joateko aukera izan dezaten.</p> <p>* Autoestimua eta autoafirmazioa sustatzea.</p>	<p>* Ea ohartzen den pertsona guztiak desberdinak garela baina guztiok eskubide berdinak ditugula.</p> <p>* Ea desberdintasunak gorabehera, pertsona guztien garrantzia eta balioa aintzatesten dituen.</p> <p>* Ea zenbait hizkuntza erabiltzen dituen (hitzezkoa, artistikoa...) neska-mutilen hezkuntza-eskubidearekin lotutako sentimenduak eta bizipenak adierazteko.</p> <p>* Ea ohartzen den zer zailtasun dituzten neska-mutil askok eskolara joateko.</p> <p>* Ea parte hartzen duen hezkuntzara sarbiderik ez duten neska-mutilen errealitatea bere inguruan ezagutzera emateko proposamenetan.</p>

Ekintzak eta kontzeptuak

- * Pertsonak desberdinak gara.
- * Urritasuna duten pertsonak eta hezkuntza-eskubidea.
- * Pertsona guztientzako hezkuntza-eskubidea.

Prozedurak

- * Pertsonen arteko desberdintasunez ohartzea.
- * Bere beharrez eta beste pertsonen beharrez jabetzea.
- * Ideiak eta sentimenduak adieraztea.
- * Ipuinak aztertzea.
- * Inguruko gertaerei behatzea eta arreta jartzea.
- * Eskolarako sarbidean egon daitezkeen oztopoak eta desberdintasunak aztertzea eta sailkatzea.
- * Guztientzako eskola lortzeko ekarpena egitea.

Balioak eta jarrerak

- * Elkarriketetan arreta jartzea eta hitz egiteko txanda errespetatzea.
- * Bere burua eta besteak onartzea.
- * Bizikidetzarako eta guztien arteko errespeturako ezarritako arauak onartzea.
- * Proposamenetan eta jardueretan aktiboki parte hartzea.

LEHEN HEZKUNTZA

Oinarrizko gaitasunak	Helburu didaktikoak	Ebaluazio-irizpideak
<p>Hizkuntza-komunikaziorako gaitasuna. Pentsamenduak, sentimenduak, iritziak, bizipenak eta gertaerak ahoz eta idatziz adierazteko eta interpretatzeko abilezia indartzea.</p> <p>Beste pertsonen lekuan jartzeko ahalmen enpatikoa izatea, eta gurearekin bat ez datozen iritziak sentsibilitatez eta errespetuz irakurtzeko eta entzuteko gai izatea.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * Pertsona guztientzako hezkuntza-eskubidearen garrantzia ulertzea. * Pertsona askoren, eta bereziki, urritasuna duten pertsonen, hezkuntza-eskubidea urratzen duten egungo egoerak ezagutzea, inguru hurbilekoak nahiz mundukoak, haiekiko sentikor bihurtzea eta zentzuzko ekintzak proposatzea. * Indarkeriaren, estereotipoen eta aurreiritzien aurkako jarrerak garatzea, eta desberdintasunak gorabehera, pertsona guztien balioaz jabetzea. * Autoestimua eta beste pertsona batzuekiko enpatia sustatzea. * Eskubideak eta betebeharrak norberak nahiz taldean betetzearen beharraz jabetzea. * Hezkuntza-eskubidea bermatzeari dagokionez kargu politikoek zer funtzio betetzen duten jakitea, bai eta neska-mutilek zer mekanismo dituzten ere, hezkuntza-eskubidea ezagutarazteko, aldarrikatzeko eta haren jarraipena egiteko.	<ul style="list-style-type: none"> * Ea desberdintasunak gorabehera, pertsona guztien garrantzia eta balioa aintzatesten dituen. * Ea hitzezko hizkuntza (idatzizkoa eta ahozkoa) erabiltzen duen guztion hezkuntza-eskubideari buruzko pentsamenduak garatzeko, eta harekin lotutako sentimenduak eta bizipenak adierazteko. * Ea pertsonen arteko eskubide-desberdintasunak identifikatzen, azaltzen eta baztertzen dituen, jarrera kritikoa hartuta. * Ea arduraz eta bizikidetzatza sustatzen duten jarrerak garatuz (elkarrikketa, entzute aktiboa...) betetzen dituen zereginak. * Ea ikastetxeko eta bere inguruko bizitzan parte hartzen duen, eta proposamenak egiten dituen guztiontzako hezkuntza-eskubidearen garrantziaz jabetzeko eta hori ezagutarazteko. * Ea informazioa biltzen eta ikertzen duen, eta interesa erakusten duen jakiteko zer mekanismo dauden demokrazian ingurua eta bere gizartea nahiz mundua hobetzeko.
<p>Gizarterako eta herritartasunerako gaitasuna. Pertsonen desberdintasunak balioestea, eta aldi berean, guztien eskubide-berdintasunaz jabetzea.</p> <p>Berdintasunaren eta elkartasunaren kontzeptuez hausnartzea.</p> <p>Gure gizarteko errealtatea ulertzea, eta hori hobetzeko, lankidetzan jardutea, elkarrekin bakean bizitzea eta konpromisoak ezartzea.</p>		
<p>Norberaren autonomiarako eta ekimenerako gaitasuna. Balio eta jarrera pertsonalak (ardura, irmotasuna, autoestimua...) hartzea, eta bakarkako nahiz taldeko proiektuak imajinatze, martxan jartzeko eta arduraz garatzeko ahalmena bultzatzea.</p>		
<p>Zientzia-, teknologia- eta osasun-kulturarako gaitasuna. Gertaerak eta ondorioak ulertzea, eta norberaren eta beste pertsonen bizi-baldintzak hobetzeko jardutea.</p>		

Ekintzak eta kontzeptuak

- * Pertsonak desberdinak gara.
- * Urritasuna duten pertsonak eta hezkuntza-eskubidea.
- * Pertsona guztientzako hezkuntza-eskubidea.
- * Zer egin dezakegu hezkuntza-eskubidea bete dadin? Mobilizatu eta ordezkari politikoei eskaerak egin.

Prozedurak

- * Beste pertsonaren lekuan jartzea.
- * Ezagutzak, sentimenduak eta iritziak bereiztea.
- * Ondorioak aztertzea.
- * Nork bere buruarentzat hausnartzea.
- * Informazioa kontsultatzea eta biltzea.
- * Jarrera arduratsuak bereiztea.
- * Jokaera eta jarrera koherenteak pentsatzea.
- * Taldean lan egitea.
- * Gizarte-abilezietan trebatzea (ideiak eta sentimenduak azaltzea, adostasuna edo desadostasuna adieraztea, negoziatzea, entzutea...).
- * Testuak eta definizioak lantzea.
- * Guztiontzako hezkuntza sustatzeko jarduerak, ekintzak, eskaerak, manifestuak edota konpromisoak prestatzea.
- * Lekukotzak aztertzea.

Balioak eta jarrerak

- * Indarkeriazko jarrerak eta portaerak, estereotipatuak edo aurreiritzizkoak baztertzea.
- * Norberarenak ez bezalako iritziak eta arrazoiketak errespetatzea.
- * Elkarrekin hitz egiteko, entzuteko eta negoziatzeko jarrerak garatzea, akordioak lor daitezen.
- * Elkartasun- eta konpromiso-jarrerak eta -balioak garatzea.
- * Proposatutako jardueretan proaktiboki parte hartzea.
- * Bizitza duina izateko beharrezko baliabidetzat hartzea hezkuntza-eskubidea.
- * Eskubide-urraketa dagoen gertaerekiko eta pertsonetikiko sentikor bihurtzea.
- * Hezkuntza-eskubidearen alde jarduteko eta mobilizatzeko mekanismoak ezagutzea.

HEZKUNTZA EZ-FORMALA

HELBURUAK

- 1 Desberdintasunak gorabehera, beste pertsonen balioa aintzatestea.
- 2 Beste errealitate eta ahalmen batzuk dituzten pertsona eta neska-mutilenganako enpatia sustatzea.
- 3 Desberdinak direlako beste pertsona batzuek bizi dituzten egoerekiko sentimenduak adieraztera eta hausnarketak egitera bultzatzea.
- 4 Pertsona guztientzako hezkuntza-eskubidearen garrantzia ulertzea.
- 5 Hezkuntza-eskubidea urratzen duten munduko egungo egoerak ezagutzea, ahalmen-urritasuna duten pertsonenak bereziki.

EDUKIAK

Kontzeptuak	Abileziak	Jarrerak
<ul style="list-style-type: none"> * Pertsona guztientzako hezkuntza-eskubidea. * Hezkuntza inklusiboa. * Ahalmen desberdinak. * Talde-lana.	<ul style="list-style-type: none"> * Oinarrizko beharren azterketa. * Sormena. * Desberdintasunak balioesten ikastea. * Datu-bilketa. * Informazioaren azterketa.	<ul style="list-style-type: none"> * Parte-hartzailea eta taldeko kideenganako elkarlanekoa. * Hezitzaile eta ikaskideenganako errespetuzkoa. * Estereotipoekiko kritikoa.

2. ERANSKINA: KAXA MISTERIOTSUA

Braille alfabetoa

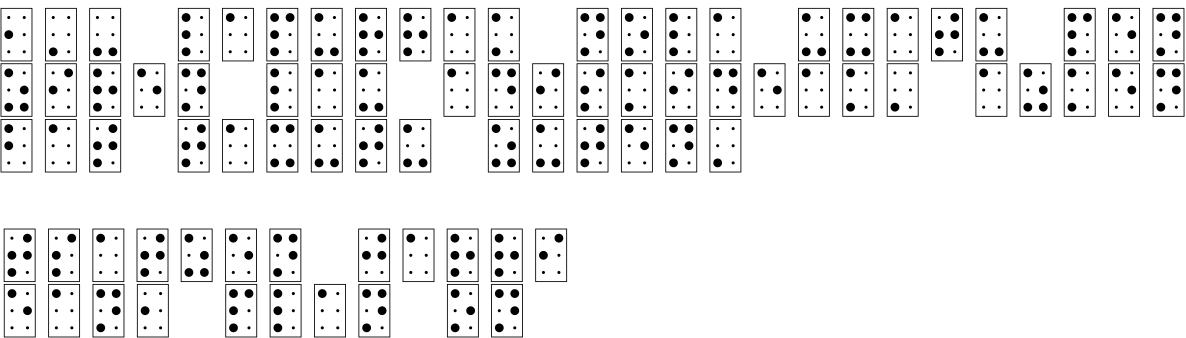
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
⠠	⠡	⠢	⠣	⠤	⠥	⠦	⠧	⠨	⠩
K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T
⠠	⠡	⠢	⠣	⠤	⠥	⠦	⠧	⠨	⠩
U	V	X	Y	Z					
⠠	⠡	⠢	⠣	⠤					

Deszifratu beharreko zatiak

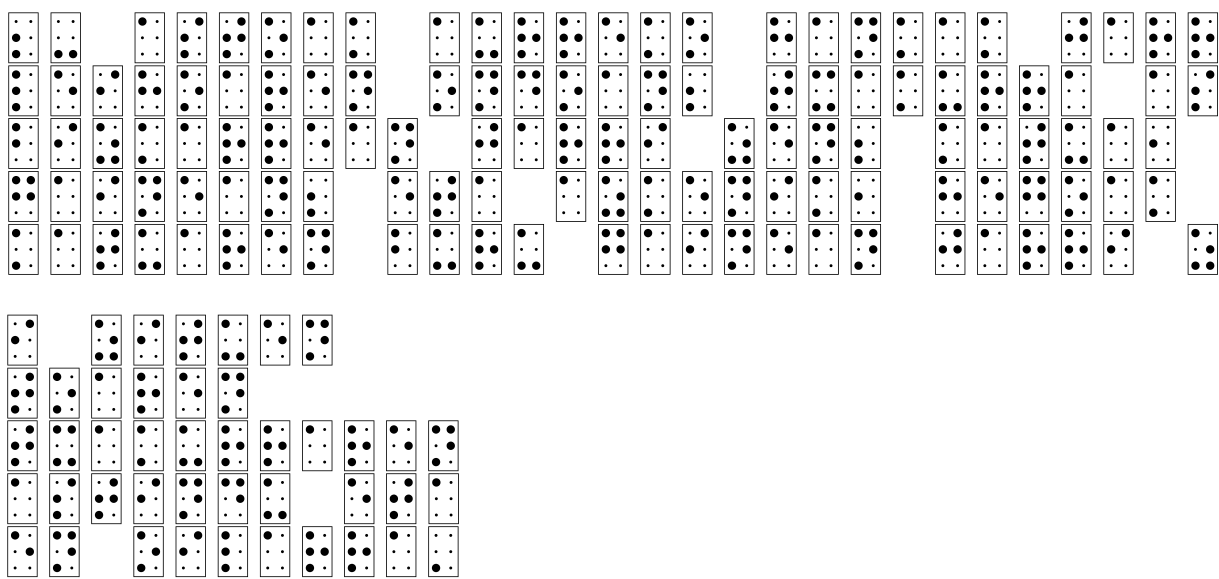
Ez dago ez puntuazio-markarik, ez letra larrik.

- 1º “Lapurrak nola uxatu pentsatzen jarri ziren lau adiskideak. Azkenean, plan on bat taxutu zuten.”
- 2º “Astoak aurreko hankak jarri zituen leihoaren ondoan; txakurra astoaren bizkarrean jarri zen; katua, txakurraren gainean; eta azkenik, hegoak astindu eta katuaren buru gainean jarri zen oilarra.”
- 3º “Prest zeuden denak bakoitza bere lekuan, eta astoak esandakoan, oihuka hasi ziren. Imaginatu zer-nolako zalaparta sortuko zen han txakurra zaunkaka, katua miauka, oilarra kukurrukuka eta astoa, berriz, arrantzaka!”
- 4º “Iskanbila hartan, leihoa hautsi, eta bat-batean, etxearen barrura erori ziren lau adiskideak.”

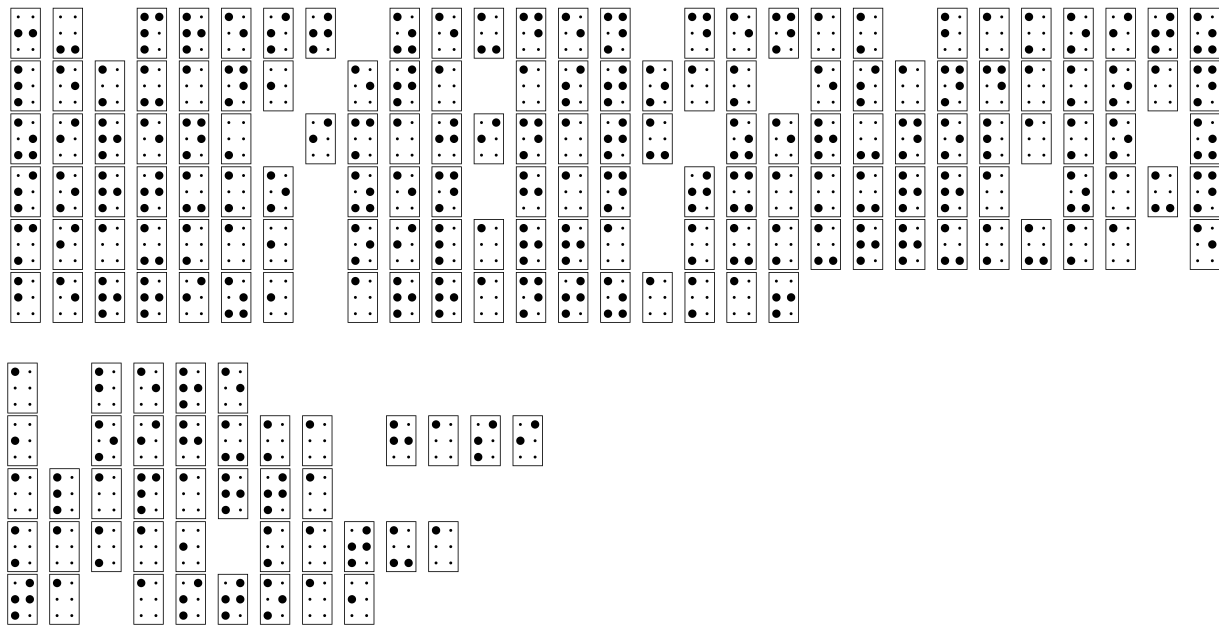
Fragmento 1

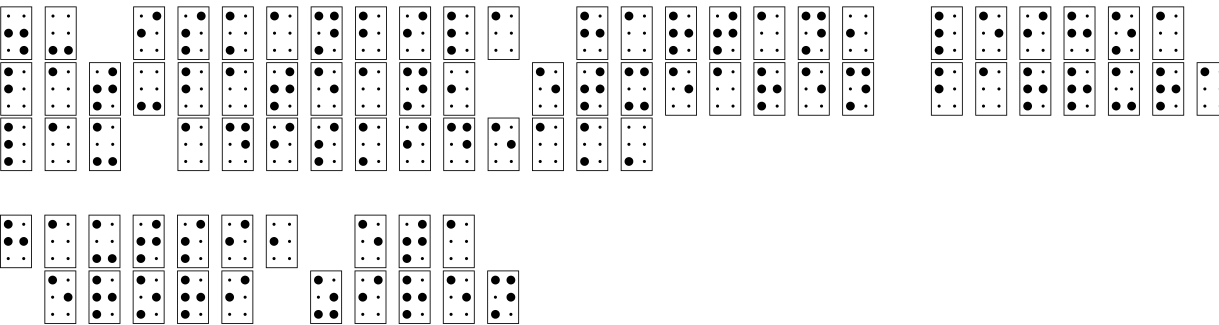
Fragmento 2

Fragmento 3

Fragmento 4

3. ERANSKINA: BREMENGO KONTZERTUA

Bremengo musikariak (ipuina)

“**Baziren behin lau animalia: asto bat, txakur bat, katu bat eta oilar bat.** Haietako bakoitza pozik eta alai bizi izan zen bere baserrian, baina urte asko lanean igaro ondoren, zahartuta ikusten zituzten nagusiek, eta haiek akabatzea erabaki zuten. Nagusien asmoa gauzatu aurretik, ihes egin zuten denek, eta bidean, taldea osatuz joan ziren.

Astoa izan zen ihes egiten lehena. Handik joatea erabaki zuen, nagusiak akabatu baino lehen, eta Bremenera abiatu zen musika-talde bateko musikari izateko. Bidean, txakur batekin egin zuen topo. Hura ere akabatu egin nahi zuen bere nagusiak, eta elkarri beren egoeraren berri eman ondoren, nahi bazuen berarekin joateko esan zion astoak txakurrari. Berriro oinez hasi eta handik gutxira, astoak eta txakurak katu batekin egin zuten topo; negarrez ari zen katua, nagusiak ito nahi zuela eta. Hala, nahigabea pixka bat arindu zitzaionean, Bremengo musika-taldeko kide izatera animatu zuten. Azkenik, hiru lagunek oilar bat ikusi zuten bidean; hura ere triste zen, zoritxarreko, eta beraz, abentura hartan parte hartzera, eta noski, musika-taldean sartzera gonbidatu zuten.

Bremen, ordea, urrun zegoen, eta gaua etorri zen. Zuhaitz baten azpian babestea erabaki zuten lau musikariek. Astoa eta txakurra behean gelditu ziren, katua adar batera igo zen, eta oilarra, berriz, adarrik altuenera. Adar-puntatik, oilarrak argia ikusi zuen etxe batean, eta hara joatea erabaki zuten. Iritsi zirenean, etxearen barruan lapur talde bat zegoela ohartu ziren, eta pixka bat eztabaidatu ondoren, haiek handik botatzeko plan bat prestatu zuten.

Astoak leihoan jarri zituen aurreko hankak; txakurra astoaren gainean jarri zen; katua, txakurraren gainean; eta oilarra, berriz, katuaren buru gainean. Seinalearekin batera, martxan jarri zen orkestra: astoa arrantzaka, txakurra zaunkaka, katua miauka eta oilarra kukurrukuka. Eta seinalearekin batera, leihoaren gainera bota ziren denak. Mila zati txikitik hautsi zen leihoa, eta lapurrek alde egin zuten, beldurtuta.

Bremengo lau musikariak mahaian eseri ziren, eta bapo afaldu zuten. Bukatutakoan, argia itzali eta lotara joan ziren.

Lapurak lasaitu zirenean, kapitainak beretako bat bidali zuen etxera, zer gertatzen zen ikustera.

Lapurra isil-isilik sartu zen. Gelaren bazter batean, distira egiten zuten katuaren begiek. Sua zelakoan, pospolo bat gerturatu zion lapurak, kandela bat pizteko asmoarekin.

Orduan, gainera etorri zitzaion katua, eta aurpegia atzamarkatu zion; ihesi zihoala, txakurrarekin estropezu egin eta hark hozkada egin zion hanka batean; azkenik, astoak sekulako ostikada eman zion. Izututa handik ihesi zihoala, oilarra entzun zuen kukurrukuka.

Bere kideengana itzuli zenean, hala esan zien: ‘Sorgin beldurgarri bat dago etxean. Aurpegia atzamarkatu dit sartu orduko. Ondoren, hanka batetik heldu, eta munstro beltz eta iletsu batek borraz jo nau. Ihes egiten ari nintzela, mamu bat entzun dut, uluka’.

Handik aurrera, lapurak ez ziren ausartu etxe hartara itzultzeko, eta Bremengo lau musikariak hantxe gelditu ziren betiko.”

Ikusteko:

<http://www.youtube.com/watch?v=W14kINGqxcg>

Entzuteko:

<http://www.goear.com/listen/b49dd58/bremengo-musikariak->

4. ERANSKINA:

GYMKHANA UHARTE SORGINDUAN

1. proba

- * **Idazleak:** Cervantes, Shakespeare, Quevedo, Miguel Hernández, J. K. Rowling.
- * **Zientzialariak:** Newton, Galileo Galilei, Einstein, Koperniko, Ramón y Cajal, Stephen Hawking.
- * **Artistak:** Goya, Picasso, Dalí, Michelangelo Buonarroti, Leonardo Da Vinci, Velázquez, Sara Baras, Víctor Ullate.
- * **Kirolariak:** Messi, Alberto Contador, Christiano Ronaldo, Edurne Pasaban, Mireia Belmonte, Fernando Alonso, Neymar.
- * **Musikariak:** Melendi, Mozart, Beethoven, Vivaldi, Mecano, The Beatles, One Direction.
- * **Liderrak:** Gandhi, Mandela, Ama Teresa Calcuttakoa, Lincoln, Angela Merkel...

2. egokitzapeneko bukaerako proba

ALFABETO DAKTILOLOGIKOA

A ARMARMA 	B BEGIAK 	D DANBORRA 	E EGUZKIA 	F FRUITUA
G GAZTA 	H HODEIA 	I ILARGIA 	J JAIA 	K KATUA
L LEIHOA 	M MENDIA 	N NEGARRA 	Ñ ANDEREÑO 	O OILASKOA
P PERRETXIkoa 	R EURIA 	RR ARRAINA 	S SAGARRA 	T TRIKITIXA
TS ITSASONTZIA 	TT TTANTTA 	TX TXAKURRA 	TZ GATZA 	U UDAREA
X XABOIA 	Z ZUHATZA 	C Q V W Y <i>Euskarara egokitu gabeko atzerri-hitz eta izen berezietan soilik erabiltzen dira.</i>		